

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

УРЕЂУЈЕ МИЛАН САВИЋ.

БРОЈ 39.

У НОВОМ САДУ 26. СЕПТЕМБРА 1885.

ГОД. I.

У БОЛИЈЕСТИ.

I.

оћ дубока тиха влада,
Са мном бди сам жијак мали.
Мени опет расте нада.
Стају срца бурни вали.

У криоцу слатка мира
Љубу мени сан кријепи;
Срећа опет срце дира —
Стани срце моје, стрепи.

Скамени се и не диши,
Пази ове златне часе,
Сваки часак нек је тиши,
Лебди да се не угасе.

Сваки час јој здравља носи,
Поврће се наше миље;
Нада топле сузе роси
На те часе благосиље.

II.

Срећа ме је одњихала,
Љубимац сам њезин био,
Уза-ме је будна стала —
Кад бих се ја нахвалио!

На врхунац свој ме попе,
Ће престају чечје жеље,
Ће с' у пуном срцу топе,
Ће царује свећ' весеље.

Отолен ми сада каже
Понор црна страшна јада,
Добро моје да је драже
А живља ми вјера, нада.

Ах, како су младе, чиле,
Каква им се снага буди;
Крила своја снажна криле —
Мир се мојој души нуди.

III.

Души није почивала —
Немар, покој и тишину
Никад није познавала
Од како јој сунце сину.

И ако је ведро, тихо
На пучини недогледа,
Мрнар смртно трудан био
На очи му сан не с'једа.

Иза црних, страшних часа
Кад жја море разјарено,
Не долазе часи ласа —
Лас је добро утопљено.

Тер на крилма живе вјере
А у пратњи добрих ђела
Куд милост и правда мјере
Хитро креће душа врела.

IV.

Ћететом сам још слушао
Да цијела васиона
Чудотворца нема као
Светог оца Спиридона.

Већ је душа лака пала
Пред њивот му светих моћи,
И њежна се суза шјала —
Ко б' исказо њене моћи!

У молитви завјет плије
Какав љубав тек покреће,
Њену силу не умије
Чечји језик да изрече.

Па ми нада шири крила,
Моје небо све ведрије —
Зар да спречи каква сила
Жарко сунце да не грије!

V.

Са цвијетнога острова,
Са таласа сињег мора,
Лети брижно про долова
И врлети сродних гора.

У високој голој греди
Црквица је пуна мира
А испосник ту сиједи
Бројанице свећ' пребира.

Ха, ево ме у Острогу
Код светога Василија,
Угодник је већи Богу,
У Срба га већег није.

Он чудеса дивна чини —
Кога он још не ућеши?
Ха, ено га на висини
Ђе ми боној љуби сијеши!

VI.

Срце ми је чисто, чило,
Силе су му неизмјерне . . . .
У молитву све се слило
Душе мирне ал' чемерне.

А вишњи је правда жива,
Милост му је десна рука,
Свемоћ му нам навјешћива
Пој тичица, громна хука.

Па ми расте, па се снажи
Ш часа на час зор-уздање:
Нека сумња стан не тражи
У лиснато јавор-грање.

Хеј уздање моје живо,
Ништ' од тебе није веће;
Само што је — што бих скриво —
Величина моје среће!

т.

ПРВИ ПОЉУБАЦ.

ПРИПОВЕТКА М. Ј. ИЛИЋА.

Не знам колико је управо часова било, али беше дубоко у ноћ зашло, а нас неколицина, који се бесмо искупили код свога доброг пријатеља и старога познаника Симе Главоње, још једнако седесмо искупљени око чашице. Беше јесења, мрачна ноћ. На пољу је звиждао ветар, а киша је ударала, ношена ветром, о стакла на прозорима. Таман ноћ за пријатељске састанке: дуга као летњи дан, а у овакој прилици кратка као пролетње вече. О чему ли се ту није приповедало? На послетку се, ради разноликости, прешло и на поједине догађаје из живота — и каквих ти ту занимљивих догађаја није приповедано!

„Ех, кад је тако!“ — рече судија, матори, нежењени бећар — „онда ћете ми допустити, да вам приповедем, како сам добио у животу први пољубац од женске“ —

Сви ућутасмо. Изненађење беше опште, пошто смо га познавали као човека, у опште несретна за икакве љубавне сцене: ваљало је само погледати његове пуне, црвене образе и огроман трбух а поред тога његов одвојен живот од људи у опште а од женског света нарочито. Сви дакле беху изненађени, на свачијем лицу као да стајаше написано: гле! шта ли ће то сад да буде? . . .

„Еле, господо моја!“ — започе приповедач своју приповетку. — „Лета 18 . . бејаш преме-

штен са службом у варошицу Н. Тада добих и класу. Од писара друге класе постадох писар прве — а то много значи. Та није шала! 20 талира годишње повишице. Еле, како тако, био сам, као и сада, истина, нежењен, али имађах сироту мајку а и сестре, које су на мене изгледале. Варошица Н. и ако је мала, али лежи у живописној околини; ту сам много сретних, али и жалосних успомена оставио: ту сам и сестре разудао, али и мајку сахранио, па сам ту добио, као што вам мао час напоменух, и први пољубац. Варош беше опкољена брдима и шумом баш као што сам могао пожелети: ту сам могао до миле воље тумарати усамљен по брдима и шуми а да ми моје ходање и тумарање нико не прати, ван славуј својом песмицом. На једноме пропланку — ту у околини — налазаше се извор: вода у њему беше чиста као суза а ладна као лед. Ту сам често долазио. Једно вече бејаш се дуго верао по шуми, па уморан и малаксао дођох на извор, ту легох да се одморим па случајно и заспах. Кад сам се пробудио: месец светљаше озго а звезде окитиле небо. Шта сам знао радити? Дигох се те се умих на извору и напих оне свеже воде и тек што се спремах да направим цигару а у исти мах неки ладан ветрић пируну а небо покрише густе облаци: месец и звезде исчезоше, наступи помрчина. Нисам имао шта

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

оклевати, кренух се да пођем кући, али у тај пар осетих, где ме неко благо удари руком по рамену.

„Је си ли ту?“ — зазвони неки мек, звучан женски глас а одмах за тим додаде: „Фала ти, кад ме ниси заборавио, кад си одржао реч и дошао“. — Даље не мога говорити које ваљда од брзога хода а које од узбуђења, а и глас јој беше испрекидан као јецање. „Без сумње какав љубавни састанак“ — помислих, али нисам знао шта да радим? Од помрчине ме није могла видети, а и да није било ветра, који јако дуваше, она је била, као што сам то познао по њеној руци, која је као жеравица горела у мојој, у тако грозничавом стању, да глас мој није могла разликовати. Не беше савесно играти туђу улогу љубавника а опет бејаш у таквим околностима, да сам поуздано могао изводити, да ћу горе учинити, ако је обавестим, да се преварила у мени . . .

„Хвала ти!“ — продужи она — „што си бар на растанку дошао да се последњи пут видимо и разговоримо. Ко зна да л' ћемо се икада више видети“.

„Али за бога!“ — започех ја старајући се узгред, да јој како тако распознам лик у помрчини.

„Не, не!“ — продужи она — „ја знам, да сам узрок свој твојој несрећи. Ти си сирома, ја то знам, тебе не ма ко да брани; а знам и то, да те они због мене гањају, да ти више у нашој општини нема места . . . али хвала ти, што си дошао, ја ипак и на растанку велим, да те љубим. Јесте — продужи она — они и ако извесно мотре на мене, ипак ме нису могли предупредити, да не дођем: уграбила сам тренурак, ево, па дошла“ . . .

„Али“ — продужих ја, не знајући ни сам шта говорим — „ако они то примете?“

„Неће! . . . па и ако примете“ — додаде брзо — ја се не плашим. А и што да се плашим, кад знам да без тебе не могу живети, да ћу умрети“ —

„А, то неће бити!“ — додадох уплашен њеним одлучним разговором — „ти ћеш живети, ти мораш за моју љубав живети“ —

„Ја то знам, ја то знам“ — рече она —

„али обећај ми, ако икад дође доба, да ти прођеш овуда, да ћеш ме се сетити, да ћеш свратити на мој гроб“ —

„За бога! дотле ваљда неће доћи?“

„Не, не“ — рече она — „то мора бити, ја то осећам, ја то оћу — обећај и закуни ми се!“

„Па добро“ — рекох збуњен — „обећавам и закљичем се!“

„Онда“ — рече она и стрпа ми нешто у руке — „ево ти ово за успомену (кад сам дошао кући, видех, да то беху дивно ишаране чарапе и везени јагљук). А сад — збогом!“ — додаде и притиште ми врео пољубац на образе и — исчезе у помрчини. Био сам необично потрешен и збуњен: хтедох потрчати за њом, викнути јој да стане, ухватити је — али, за што бих је задржао, шта бих јој казао? Не знадох! Па ипак хтедох . . . Међутим стајаш као укопан на месту на коме се затекох. Докле сам тако стајао — не знам! Кад се освестих и погледах: ветар, што је дувао, беше одагнао облаке, месец са звездама сјао са плавога и ведрога неба, али ладноћу од ветра осећао сам скроз. Кренух и дођох кући. Кад ступих у собу, погледах на сахат, што висаше о зиду, видех, да је поноћ давно прошла. У кући је све спавало у дубоком сну а и у околини цароваше мртва тишина — али ја до зоре не склопих ока: једнако ми изалазила пред очи она чудновата женска прилика, коју у помрчини не могах познати, и једнако ми се врзло по глави: ко беше она? Беше ли она одавде из вароши или са села? (јер ома близу варошице налажаху се и неколико села). Беше ли она девојка или — жена? и који је тај њезин несудњеник? . . .

Узалуд сам и после тога дуго размишљавао о томе, ништа не могах дознати: цео овај догађај остаде за мене покривен, као и она ноћ у којој се и десио, непровидном, мрачном копреном“ . . .

... „И тако, господо! — заврши приповедач — „први пољубац, што сам га у животу добио од женске, беше случајно другоме намењен“ . . .

Сви гракнусмо у смех и весеље а мало за тим и друштво се разиђе.

ЈЕДАН ПОСЕТА.

(ГЕЛЕРТ.)

Један, који није ништа размишљавао
Већ новости само скупљао и дознавао,
Па је после само у томе уживао,
Што их је другима бесплатно казивао,

Ил' што је другога будалом називао
— Беспослењак један торокања жедан. —
Један пут одлете код неког поете.
Нађе га у соби како књиге чита

Па када га виђе жалосно запита:
„Је с' бога ти увек међ књигама тако?
Ех, та то је грозно, ех, та то је пак'о,
Сам живети тако без говорна друга,
Па читати морат' од времена дуга —

Баш к'о да сам знао, па сам ти дошао!“
А песник се само осменуо на то,
Па рече: „о ништа, не брин' се ти за то,
Није мени време било дуго никад,
Осим — с тобом сад.“

Вл. М. Јовановић.

НАШИ СЕЉАНИ.

ПОЗОРИШНА ИГРА ИЗ НАРОДНОГА ЖИВОТА У ТРИ РАДЊЕ.

РАДЊА ДРУГА.

(Јутро. Улази писар, па стане пред стобором Јованчине куће. Носи у руци кутију.)

Писар. Овај ђердан (метне га у кутију) и ово мисаво писамце учиниће своје. (Метне га у кутију, осврће се.) Нигог, ни душе: неће ме нико спазити. (Пређе преко плота.) Куда ћу с' њоме? Ево, овамо под ово дрво. Тако. То ће бити лепак, на који ће моја птица да налети. Та тица не сме на друго срце, у друго гњездо. (Врати се натраг.) Сеоско гушче, па да ја не могу с' њиме! Тај неотесани паор би да поједе најлепшу јабуку. Бре, засећше му!

(Оде.)

(Јованка у авлији пева.)

Јованка. Певај шево, свитај зоро плава,
Да мој дика, Илија не спава,
Већ да дође, да ме сета прође.

Ранићу га медом из кошница,
Појићу га росом из ружица!
Нек се слади, дост' сиромаш ради.

Ако неће меда из кошница,
Ако неће росе из ружица:
Нека ије, нек пије с' усница!

А где, где! Шта је ово? Кутија. Одкуд те кутије, бог је видио! (Отвори је.) Писмо, ђердан! Каква ли је то маштанија! То није од мога Илије! Он, сиромаш, не зна писати, а нема ни новаца, да ми ђердана купује. Писмо!... Јо... Јо... Јо... ван... ци. На мене гласи. Боље би било ваљда да га спалим, да му не остане ни трага ни гласа! А за што да га спалим? То писмо није ништа криво. Да видим, чуда ради, ко је ту безочник, који се усудио да мени пише!? (Изађе, отвори писмо. Чита сричући.) С-т-е: сте, в-а: ва, Стева. Стева! Писар!? Ха, ха, ха! Дакле то је његово масло? Пре бих зажмурила, па у воду скочила, него да се за тог шареног лептира удам! (Чита сричући.) Др-а-г-а Јован-ко! До-ђи м-и с-у-т-ра (дођи ми сутра) до-ве (дове) ч-е (довече) у ц-р-к... Не и-де. На ново. У црк-ву... Аја, није тако. Још једанпут. — У црк-ве-ну... ену... вену пр... ве... ну... Није.

Црк... Сад већ знам шта је: црквену. Ба-ба-ш-т-у (шту) ба-шту. — Дођи ми сутра довече у црквену башту. (Чита сричући.) Ч-е-ч-ек-а: ка чека ћеће: чекаће те-те т-в-о-ј (твој) С-т-е, Стева!... Ја да му одем? Ја да га чекам? Ја да се продајем? За овај ђердан! (удари њим о земљу.) Да је ту, ако му не бих о главу. Безобразник! Он мени да тако што пише!...

(Оде. Чује се дудук пастирски и звекет клеветара, потом из далека пастирска врула. Илија уђе, па стане пред стобором Јованчине куће. Свира. Кад је свршио пева.)

Нек ми каже врула моја танка,
Воле л' мене још моја Јованка?
Воле л' мене луче моје бело,
Што ми срце из недра однело?

Свирај, вруло, нек те чује дика,
Нека падне на недра меника,
Да је љубим у очице сјајне,
Да измамим душеине јој тајне.

(Улази Јованка.)

Јованка. А та врула мене зове; та врула мени говори. Ала је певесео, ала је тужан, као да му стадо вуци изели. Прикрићу се мало. да видим, шта ће?

Илија (свира, па онда пева.)

Свануло је, свануло,
Већ и сунце грануло,
Тице поју весело:
Разлеже се све село.

Свака твар се радује,
Тек срце ми јадује;
Али нека јадује:
Кад се она радује!

Јованка (себи, радосно.) Воли ме, воли! (на глас.) Илија!

Илија. Позлатиле ти се руке обадве!

Јованка. А што ми тужиш, као грлица?

Илија. Не тужим, Јованко, ал кад крај ове

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

куће прођем, око ми нехотице засузи. Не знам зашто, ал страх ме је, да ћу те изгубити.

Јованка. А зашто да ме изгубиш? Та ја тебе волим, као тица крила, као голуб чисто жито.

Илија. Волим те и ја, као очи у глави, као мајчин благослов!

Јованка. Онда је добро, онда сам сретна преретна!

Илија. Сретна си? Не верујем ти.

Јованка. Ти мени?

Илија. Не верујем ти. Бадава, има нешто у ствари. —

Јованка. Илија, ти си врло немилостив!

Илија. Пуно је село, па ми већ на врх главе изаврело.

Јованка. Па шта се то говори по селу?

Илија. Свашта, што није добро.

Јованка. Не веруј. Илија, није истина!

Илија. Није? А шта тражи онај писар увек око ваше куће?

Јованка. Не знам, Илија. Него, истина бог, већ је и мени у очи пало, што се увек око наше куће луња, ал' ја нисам ни помислила. —

Илија. Ако тај човек — — нека га бог сачува!

Јованка. Не бој се: није опасан. Ја се само смејем, када ми што каже, ал' у кућу га не пуштам.

Илија. Ни за живу главу! (Спави јој писмо у руци) А шта је то? Шта ти је то у руци?

Јованка. Писмо.

Илија. Писмо!? И то је писмо од њега! И ти си то писмо примила!... А ово?... Бљеште л' ми очи? Ђердан! Одгуд тај ђердан!? Та тај ђердан није твој! Ти си мене омахнула, ти си притворна!

Јованка. Шта је то, Илија? Из очију ти варнице севају, а чело ти се натупило, као небо јесење. Зар се ти сумњаш? Зар ти не верујеш твојој Јованци? Ја нисам знала шта је у кутији, а тај је ђердан у кутији био; — ја нисам знала, ко ми пише писмо то, док га нисам проштила, — ал' кад видех (јаој срамоте!) шта тај писар мисли, — ал' кад видех, — не знам, не могу ти рећи, ал' кунем ти се сунцем и месецем, ја нисам ништа крива!

Илија. Иди ми испред очију! Ти си неверна, а и грешна, јер си се — продала!...

Јованка (испусти писмо.) Грешна! Неверна!? Није вернија звезда небу, није вернија суза оку — него теби ја! Грешна!? И ти то мени озбиљно кажеш?! И ти верујеш, да сам се огрешила о љубав своју и верност своју!? А ја ти велим: и тако ми не чуо бог муке самртне, као што сам ти ја неверна била и ако сам на другом само и помислила! Ал' зашто да се кунем? Ја нисам крива, ја не требам да се правдам, а ти ниси вредан моје заклетве,

мога правдања!... Кад верујеш, иди: тражи себи другу!

(Оде.)

Илија. Јованка!... Оде... Глас јој дрктао, лице јој се зажарило, очи јој се сузама помутиле. Ал овај ђердап (подигне га) и то писмо! (подигне га) Бадава, крива је, крива! Ал' ако ми писар шака падне, нека му бог буде милостив! Вруло моја, не пустила од себе никада гласа, ил' ако пустиш, свирај ми тужно, да се од бола и камен цепа! (наслони се на дрво.)

(Улазе *Марина* и *Јула*.)

Марина. Где Илије! Зар још ни сад за овцама? — Ма шта ти је?

Илија. Та Јованка!... Ал не! Она није толико крива, као тај писар: бог га убио!

Марина. Не мој га клети, Илија, мени чиниш криво.

Илија. Он је био, који је Јованку од мене отео, који ми је срце из груди исчупао... Убићу га!

Марина. Не веруј, Илија! Свет је opak, људи зли и завидљиви, да могу купили би на човека зло.

Илија. Ево му писма! (Преда га *Марини*.)

Марина. Његова рука, његова! На састанак је зове, на ноћни састанак у црквену башту! Ох, тето, не помогоше мени ништа твоје мађије!

Јула. Ниси онако радила, као што сам ти рекла. Ниси о поноћи изврнула вериге наопако, ниси метнула у попрет јеленски рог, ниси утукла јајиње љуске у ону воду, што сам ти је дала, нити си је онда испила, кад је треће звоно звонило.

Марина. А — Јованка? Лена Јованка, красна Јованка! Туђе отима. Је-л', Илија, ако бога знаш, реци ми, шта вели Јованка на то писмо?

Илија. Богом се куне, да није истина. Не воли га, каже.

Марина. Богом се куне? Отровна змија!

Илија. Ево, и овај ђердан њен, — и тај јој је ђердан писар послао.

Марина. А она га примила, је-л? Красна девојка! Моје су другарице мени већ давно рекле, да је Јованка Стеванова милосница...

Илија. Милосница!... Јованка Стеванова милосница! Није! Не дирај више у ту јасну звезду, не кидај јој накит девојачки, јер ја не знам више ништа за себе!

Марина. Сам си рекао. То писмо, тај ђердан...

Јула. Није могуће, није истина! Ако је и она грешна, онда су грешне и звезде небеске, онда су грешне и анђеоске молитве! Ал' онај лептир, онај ласкавац — да га је по свих злих и не белих!...

Илија. Ох, кад би тако било!

Марина. Тако је. Жао ме, што сам посумњала.

Ја њу врло добро познајем, а ти си љубоморан, па ће видиш крај очију.

Илија. Тако ми вере, убићу га!

Јула. Но, то би врло лудо било. Бацили би те у тамницу, па би и млад и зелен вековима тамо трунуо. Боље ће бити, ако тог писара друкчије насадиш.

Марина. Заиста добра мисао! Дођи, Илија, довече мени, па ћемо онда заједно у црквену башту.

Илија. Нисам расположен, да шалу збивам.

Марина. Буди мудар, па дођи. Све ће добро бити.

Илија. Кад га убијем, а мене обесе.

Марина. Дођи. Нећеш пожалити. Ах, тета Јуло, то је сретна мисао!

(Јула и Марина оду.)

Илија. Не верујем ја више ни сену своме, ни очима својима, — она је неверна, па неверна.

(Свира уз врлу, па онда пева.)

Дико моја, слатка моја неверо,
Под сеоцем зелено је језеро,
Дико моја, слатка моја неверо.

Кад изиђеш на зелено језеро,
Чудом ћеш се зачудити, неверо,
Кад изиђеш на зелено језеро.

Лабуд бели пловиће по језеру,
Па ће клети и проклети неверу,
Бели лабуд на зеленом језеру.

Лабуд бели по зеленом језеру,
Што ће клети и проклети неверу,
Душа моја биће на том језеру.

(Оде.)

Мита Поповић.

СЛИКЕ ИЗ НОВИЈЕ ИТАЛИЈАНСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ.

IV.

 а попуним слику Емила Праге, коју сам покушао да вам нацртам ац сгауоп, морао бих вам коју натукнути и о његовом задњем дјелу: *Тга срагензе* (Прозрачности), збирка лиричних саставака, снабдјевених једнаким врлинама, као и остала његова дјела. Али пошто у овом кратком прегледу имам да се осврнем и на разне остале карактеристичне личности из осталијех грана италијанске књиге, и пошто ми је вријеме и простор ограничен, то ћу се гледе овог пјесника морат стегнути на изложено у пређашњем писму; тијем више што нијесам ни наумио да пишем критичне штудије о појединим писцима, ама просте књижевне *silhouettes*. Такођер ћу мучке мимоћи неколико омањих, ал' ипак оглашених пјесника, као што су н. п. Хенрик Панцаки, Гаврил Д'Анувцио и Ђ. Мараци. Како не пишем историју италијанске књижевности, него летимично извјешће умног покрета младе краљевине, ред ми се је ограничити на најпрече. Оставићу дакле на страну поезију, и прећи на прозу. Овдје ћемо најприје сусрести пјемонтеза Де Амићиса. Де Амићис, по своме темпераменту и својијем тежњама, не припада новој школи; он је, на против што се тенденција тиче, занешени идеалиста. Али као прозајиста заузимље једно од првијех мијеста у сувременој књижевности; последи Манзонија, није нико више од њега допринио да се италијанска проза ослободи аркајичних облика и пређашње тромости;

он је знао да италијански перијод доћера до француске течности и лакоће, и да свој језик одјене највећом елеганцијом.

Де Амићис бијаше за своје раније младости официр у италијанској војсци, и учествова год. 1866 злосрећној битци код Кустоце. Год. 1867 предузе управу војничког листа *L' Italia Militare*. Након уласка Италијанаца у Рим, сматрајући свршеном своју улогу добровољног војника за италијанску независност, одрече се сабље и посвети сав књижевности, у којој, својијем „Сличицама из војничког живота“ и својијем „Новелама“, бијаше већ засјекао дубока трага, е он први бијаше, на најјејачији начин, употребио слицицу (*bozzetto*) и приповијетку, да представи час романтичне, час драматичке, а час јуначке пријоре војничкога живота италијанског. Прави умјетник, узгојен, што се психолошке анализе тиче, у духу Манзонијевих „Вјеревика“, умједе да нам личнијем мотрењем и умјетничкијем чаром вјештачки и потички неке стварчице сазда, које, или се простачком оку краду, или, ако се и примјеђују, нађу ријетко способна ума да их ваљано живопише. Де Амићис је осјетио своју списатељску моћ, јер је изнашао тајну, којом читаоца симпатично к себи привлачи и у срце дира. Духовит и генијалан, створио је себи оригиналан стил, који се чељадету мили, те који му искључиво припада. Нема ретка што га он напише, у ком се човјек не диви његовом сликарском и чудновато пластичном таленту, па и ондје,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

гдје нам је исповједити да су његови идоли малко ваздушни, морамо се дивити моћном уму пишчевом, који нам их представља као живе особе.

Пошто издаде своје „Римске Успомене“ (1870—71.), обиђе Де Амићис, жељан путовања и новости као сви пјесници, Шпањолску, Холандију, Марок, Лондон, Цариград и Париз. Свако путовање, ма и најкраће, даде му повода и начина да напише по једну књигу, у којој његова мајсторска кичица имаде прилике да се упушти у прелијепа описивања, прекинута кад и када њежнијем лиричкијем полелетима. Додуше, путописи Де Амићиса не издају нам у своме сачинитељу узвишена мислитеља, те бисмо узалуд кроз његове путничке црте тражили филозофа, који нам се и нехотиче намеће у Хајнеовим „Reisebilder“ ил' у Теновом (Taine) „Voyage en Italie.“ Вјештина путовања има једнаку важност као и вјештина мотрења и моћ осјећања. Кома је природа одрекла дар мотрења, способност да спољашње појаве схваћа, анализује и у памети фиксира, тај ће сав свијет пропутovati без дубоких утисака, и ако што са собом донесе, то ће бити просто печат фотографски. У овој се мотрилачкој вјештини не ради о томе, што је ко видио, већ како је видио! Филозофу ће најобичнији приказ изазвати у памети читав рој хуманитарних размишљаја, дочим филистар не разабере добро ни оно што види. Еле, Де Амићисови путнички извјештаји налаче у неколико фотографији; фотографији мајсторској, то се разумије али свећер фотографији. Главна његова врлина, то је чаробни стил, па онда онај његов благи начин описивања њежнијех осјећаја, који се женскадији толико допада. Његов је идеал идила у антитези с борбом, и кад нам описује срчане нагоне, успјева дивно и стијеца сву нашу симпатију. Наравна ствар, живот људски није ни сав мутан, ни сав ведар; и често нам душом задрамају земаљске страсти. Де Амићис, ако га гдјегод пут нанесе на каква појав у животу, који се одмиче од оног његовог ружичастог ауто-микрокозма, наводи се одма изван свога колосјека; и пошто не зна и не може да осјећа него на извјестан начин, његова описивања некијех осјећаја и некијех страсти испадају нужно хладни и заударују реториком.

Успркос тијем негативнијем својствима, а можда баш и у здравље њино, он је данас код велике већине италијанских читалаца најпопу-

ларнији и најобљубљенији од свијех савременијех списатеља с оне стране јадранског мора. Његове књиге богате накнаднике те их печатају хиљадама егземплара, и преведене су већим дијелом на главне туђе језике, а подекоја стварчица и на српски.

Рекох у почетку да је Де Амићис занешени идеалиста; и збиља као да је елелија његова карактеристична црта. Де Амићис мотри свијет кроз копрену суза, и више пута упада у скрајну сентименталност. Кардући га, због тога, једном назва:

Edmondo dei languori
Il capitan cortese;

што би у пријеводу од прилике значило: да су му сузе увијек у цепу. И у ствари његови су војници праве женице. Кад се од својијех старјешина растају, плачу као мала дјеца. Побуни се некакав град: народ врштити, урличе, грди најподлије једног војника на стражи, баца се чак на њ и блатом, а војника, мјеште икаква отпора, облијевају сузе. Ауктор иде у посјету Александру Мавзонију, долази пред-а-њ и удара у плач. Прохтејдне му се путовати, и кад дође час да се с матером растаје, спопану га крупне сузе. Сузе, сузе, и увијек сузе!

Ипак те скрајности у Де Амићиса нијесу пријетворне, него искрене; он тако осјећа, па бог. Његова су умјетничка створења отсијев душе сачинитељеве, али их има и такoвих, која су огледало опће нарави човјечије. Н. п. Фурио, онај младјенац, у ком су описане борбе и немири онијех година те пролазе између дјетињства и младости, чини ми се чудо психолошке искренности. Ама послушајте писца:

„Оне три или четири године те пролазе између дјетињства и младости пуне су душевних клоуња и меланхолија, као кад чељаде почме осјећати да старе. Душа, похлепна за животом, види га себи са сваке стране заклоњена, и лепрша у ваздушном ропству. Као што год клица о прољећу хоће да пробије кору што је завија, и гровничаво се стреса, тако у онијем годинама осјећа се човјек затворен у дјетету, те се страшно мучи. Хоће му се ваздуха и свјетлости, хтио би да се уздигне на лет, и лупа крилима о домаће преграда, подвијајућ их отучена и бољкава. Мотри испод себе мајшаша свијет дјечице, гдје се игра, смије, пјева, лудује, а не може к њему да сиђе; гледа опет на собом други свијет пространији, гдје се мисли, ради, љуби, борба води, а не може још да се до њега испење. Навире већ, као кроз маглу, женску главу, лијепу, милу, тајанствеву, постојани предмет жудјења и сањарија; а она се сатиње да љуби дјецу, осврће се да гледа људе, а њега мимоилази мучке. Хтио би да привуче на се онај поглед, да јој се удвори, да јој се допане; а тамо није, бајати, но спружено дијете, огромном главином на два кукава рамена, и метиљавом трупином на два штапа од нога, из којих оскачу два угласта кољена. Осјећа

прва боцкања кичељивости, хтио би да се лијепо, елегантно одијева; а у кући му дају подерине старијег брата, и кроје оватнике од старих сестриних хаљина, а у руке му још ни пошто не даду сат. Хтио би да се већ убраја међу људе и да нешто значи; али чим у друштву вине, или рече какву будалаштину, на коју се нико и не осврне, јал' извали какву погрешку, коју му у устима пресијеку. Хтио би да изрази оно што му унутра ври, да отвори своје срце, да повјери коме своје јаде; и саставља такове стихове, да му учитељ црче од смија, а отац му их из руку граби и баца под нос рачуницу. Хтио би да се миче, да се забавља, да иде на шетњу; а ред га је у осам сата кући, да преврће латински рјечник, у једном ћошку своје собе, док му се сестре на бал спремају. Очајан, понижен, провлачи се час међу чељад да испроси један поглед, један осмијех; а час се сабира сам у себи, расрђен и подивљачен, као да је сит људи и живота. И онда настају дуги часи самоће, проведени ноћу на прозору, ил' у пољу, мотрећ зелену траву; а живахна се фантазија залијеће жељно у будућност, пуну великијех нада и великијех основа. Онда себи умишља живот по своме Ђејнуфу: чудна и невјеројатна збитија, борбе, опасности, побједе, путовања, воре пезнаних небеса, и т. д. Али га мало по мало ти сјајни снови снујде и изморе, те он прионе опет нагло уз живот, баца се опет посред хуке дјетињских игара; затим

их остави незадовољан и пригрли заносно књигу, коју скоро батали, немиран, тражећи душевног покоја у прећераном труду тјелесном. Фантастични његов свијет смијеша му се у мозгу са суштајем, и онда га обузимљу у тмуши пријеке, давно престале бојавни; религиозне, напрасно пробуђене страви; док се напосок утече мајчином скуту, да ту нађе прибежишта и пролије топлих и благотворних сува.“

Критика убраја у најлепше ствари те је Де Аћимис написао, његове „Сличнице из војничког живота“, које бјеху уједно и његово првјенче. У томе дјелу има таквих страница психолошке анализе, каквијех је трудно наћи у другијех писаца, који су се истијем предметом бавили, па ни у самог Хаклендера. У каснијим је својим дјелима Де Амићис, као умјетник, далеко усавршио своје техничке својине; али што се тиче мотриљачког духа, није ништа бољег написао.

Било како било, он остаје и остаће зар за дуго један од најбољих и најмилијих приповједача и путописаца нове Италије. **Марко Цар.**

МЛЕКО КАО ХРАНА.

ОД М. ПЕТРОВИЋА.

ало је хране, која би имала за људе толико значење као млеко. Оно је јело и пиће уједно, њим утолимо глад и загасимо уједно жеђ. Сви без разлике одхранили смо се млеком, јер у најраније доба детињства беше оно једино средство, којим нам се очувао и одржао живот, којим смо дошли до снаге и крепости.

Млеко се састоји највећим делом из воде. Ње је у млеку скоро девет десетине. У тој води растворена је сировина, која се може из млека одвојити у виду сира, растворен је млечни шећер, од ког млеко слади, растворене су различите соли, које се све махом и у крви налазе. За млеко бисмо могли управо и рећи да није што друго него бела крв. Веома важан саставак млека је још и масло. Оно није у млеку растворено као горња тела, него плови у њему у виду сићушних лоптица. Те лоптице распростраје су подједнако по целој млеку и с тога је млеко бело и непровидно. Кад се масло из млека уклони, онда дође млеко са свим плавичасто и прозачно, тако да се већ по лицу млека може од прилике познати, колико му је масла одузето.

А масло се даје врло лако уклонити из млека. Пошто су поменуте масне лоптице много лакше него млеко, то се оне, кад млеко стоји мирно, подижу горе на површину и образују ту скоруп или кајмак. Кад се сав скоруп са млека скине, онда

нема у њему више масла. Још брже и потпуније уклоне се масне лоптице при вештачком грађењу масла (путера).

У млеку се налази све, што треба човек за своје храњење. Али мера, у којој су поједини саставци заступљени у млеку, одговара потпуно само потребама одојчади и мале деце. За одрасле није млеко згодно као искључива храна, јер би морали врло много млека да попију, па да се нахране. Требало би им дневно четир до пет литре, а то је за наш желудац врло много. Али уз другу храну и са другом храном има млеко и за одрасле велику важност, и то већ и по цени његовој, која је према ономе, што тело у млеку добија, много мања, него за већину других јела, која се купују на пијаци.

Наш уобичајени начин храњења даје месу толико првенство, да нам је тешко и замислити што друго као ваљану замену за исто. Ипак има читавих народа, којима се највећи део хране састоји из млека. Тако н. пр. татарска разна племена. Нема дакле сумње да храњење млеком годи телесном развиту. Али пажљиви посматрачи приметили су, да исто има извештан утицај на духован живот. Изгледа као да задржава слободан полет духа, да чини мисао тромом и неприступачном за нове идеје. По њихову мњењу било би млеко згодна храна за одгајање конзервативаца. То упада некако у очи одмах, чим сравнимо варошане са сељанима, који

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

последњи по статистичним податцима много више млека поједу него варошани. А још боље се види то на пастирима, који се сем млека и његових производа скоро ничим другим и не хране. Али зато је Берне и могао да каже на једном месту за пастире, да су луђи него овце, које чувају.

У млеку различитих животиња налазе се исти саставци, али у различној мери. Нема ни једне животиње, које би млеко, онако као што је, било већ потпуна замена за млеко од жене. Тако је у кравјем млеку, које се највише употребљује, много више сировине и масла, а мање шећера него у женском млеку. С тога се мора кравје млеко, кад се даје малој деци, водом разблажити и шећером засладити. Још би боље било за децу, кад би се за ту целу у место обичног шећера узимао млечни шећер, који се такођер може у трговини купити.

Али ни све кравје млеко није истоветно, него показује више или мање разлике по пасмини и старости краве, по стању њенога здравља, по начину, како се храни, по добу мужења и т. д. Најбоље млеко дају краве средњег доба. Тада га оне и највише производе. Лети дају краве више млека и млеко им је масније него зими. Најбоље је вечерње млеко, у њему је скоро двапут толико масла и сировине као у млеку, које је мужено у јутру.

Чињеница је, да животињско млеко прима у себе мирис од биљака, које су животиње пасле. Отуд има и млеко арому, која је по наши различна, а може да буде како пријатна, тако гдекад и одвратна.

И психични мотиви имају утицај на каквоћу млека. Крава, која се не бије и не злоставља, која се не дражи, с којом се лепо и човечно поступа, та даје увек боље млеко.

С малим изменама даје се све то применити и на женско млеко. Много се препирало о томе, које женскиње даје јаче млеко, црномањасто или плаво. Многе анализе су израђене ради решења тога питања и ма да се све међу собом не слажу, ипак изгледа као да оне говоре у корист плавојака.

Све млеко, које се доноси на пијацу ради продаје, пити је чисто нити здраво. Нездраво је млеко од болесних животиња и с тога је забрањено такво млеко продавати. Има разлога сумњи, да људи могу да добију опасне болести од млека, ако је исто од нездравих животиња. Није добро ни млеко од краве одмах после телења. Тек после осам дана добије оно нормалан састав.

Има гдекојих лекарија, које врло лако прелазе у млеко. И на тај начин може тада млеко лако да шкоди. Зна се за један случај, где је мати узела 20 капи опијума (тинктура) и за тим је своје дете

надојила. Дете је одмах после дојења тврдо заспало и није се 43 сахата будило.

По великим варошима није баш увек лако добити чисто млеко, јер га продавци из користољубља на различне начине кваре. Мешају га свакојаким, па и самим гадним стварима. Код нас тога на срећу још нема. И ако ко код нас квари млеко, онда то чини на начин, који здрављу не шкоди. Најчешће бива, да скоруп скидају са млека или да млеко мешају са водом. Гдекоји чине и једно и друго. Разуме се, да је и такво кварење за осуду и кажњиво, јер се износи на продају под именом млека течност, у којој се не налазе саставци у оној мери, у којој су у природном млеку.

Физикат у Сомбору узео је 25. и 29. маја 1884. год. 35 врсте млека, које су донете на пијацу ради продаје, у подробно испитивање. Код седам млека је нађено, да је са њих скидан скоруп у кажњивој мери, а два млека беху јако водом измешана. Стран какав додаток сем воде није нађен ни у једном млеку.

Млеко је по себи теже него вода или као што се каже има већу специфичну тежину него вода. Кад се с тога у млеко долије воде, онда буде његова специфична тежина мања и тако се одмах превара открије. По својој садржини у сировини и солима требало би млеко да има већу специфичну тежину, него што је има, али масло, које је најлакши саставак млека, умањава исту. Кад се с тога скоруп са млека скида, онда постаје млеко теже, специфична тежина буде му већа и тако се и та превара открије. По министарској наредби, која вреди за Угарску, не сме млеко, које се износи на продају, имати мању специфичну тежину од 1'029, ни већу од 1'034. За које се нађе мањи број, за то се сматра да је мешано са водом; већи број издаје скидање скорупа.

Међутим се даје још и поредове министарске наредбе варати. Треба само и скоруп скидати и воде додавати, па се са иоле вештине може лако постићи, да се одржи специфична тежина млека у прописаним границама. Али, уздајмо се, да ова напомена неће бити поуком ни за кога од мојих поштованих читалаца одн. читалица.

Млеко се не може дуго држати, а да се не угруша. Утицајем ваздуха и топлоте преобрати се млечни шећер, што се у њему налази, у млечну киселину и по мери, у којој то преобраћање напредује, одваја се из млека сировина. Тада кажемо да се млеко угрушало.

Да бисмо то предупредили, мора се из млека уклонити ваздух, који се у њему упијен налази. То се чини обично тако, да се млеко на ватру стави,

да проври. То треба поновити бар један пут сваких 24 сахата. Од приступа спољашњег ваздуха чува иначе млеко донекле и скоруп или кожица на његовој површини. Уједно се мора млеко оставити на хладну месту. У леденици може млеко врло добро да се одржи. Угрушавање може и на тај начин да се спречи, ако се у млеко баци нешто мало апотекарске соде (натријумбикарбонат). То раде у Паризу сви преко лета, јер додатак тај ни мало не шкоди, а ако није одвећ много у млеко бачено, не може ништа да се примети у кусу. Особито лако поквари се млеко, кад је *грмљавина*.

Најдуже се држи млеко у кутијама од лима, које су затворене херметично т. ј. тако, да не одишу. О млечном екстракту разговараћемо се другом приликом.

Млеко има то својство, да врло лако упија у себе све смрадове. С тога се не сме држати млеко на загушним, буђавим, нечистим местима, у опште не близо места, на којима се р звијају какви смра-

дови, јер би млеко од тога изгубило свој добар кус. Још треба пазити, у каквим се судовима оставља млеко. Најбољи су за то стаклени судови, а ни пошто се несмеју употребљавати судови од цинка или бакра. Таквим судовима неби се управо смело млеко ни мерити. Кад се млеко на обичан наш начин држи, онда има увек у њему нешто мало млечне киселине. Та киселина раствара оне метале и даје онда ш њима тела, од којих човеку позли, ако их ма у самој малој количини у млеку попије.

Писац је имао прилике, да пре неколико година буде сведок једног таквог врло опасног случаја. Цела једна породица (муж, жена и троје деце) разболела се у исти мах и сви знаци говорили су за то, да су се морали од каквог јела отровати. Лечничко испитивање није могло да нађе други узрок, него у млеку, које је стојало у лонцу од цинка. Кад ми је за тим предато то млеко, да га размотрим, нашао сам збиља у њему веома отровни лактид цинка.

ВАСПИТАВАЊЕ И ИЗОБРАЖАВАЊЕ НАШЕ ОМЛАДИНЕ.

Србин од Косова, научен, изображен, интелигентан човек рекао је од прилике, како не може да нађе у нас образоване женске у правом смислу те речи; не може да нађе темељно изображене Српкиње. Разгледајући по друштву нашем а узевши на око горње речи морамо му дати за право. Да наше Српкиње нису изображаване, како Српкиње треба да су, то стоји; да Српкиње и данас тако изображавамо, то такође стоји и то је зло.

Друго је сад, за што Српкиње нису изображене како треба. Држим, да ће се бити близу истини са овим одговором: Нису образоване за то, што други главни састав друштву, мушка страна, није изображавана ни образована како треба ни колико треба.

Прво треба мушкарци наши да су темељно образовани, да могу знањем својим и умењем имати ма на женски свет; а то с тога, што мушка страна стоји и данас у свету тако, да може згодније и боље и више да дође изворима данашњему знању и умењу.

При посматрању данашњег васпитавања и изображавања женског спола држаћемо се компарације са мушком страном, те ће се видети, колико имају право мушкарци, кад пребацују женскињама нашим да нису изображене; да су површно изображене; да се не ће да поуче и т. д. а показале се уједно, е да ли је оправдано, што женскиње пребацују муш-

карцима. Тек у сравњењу ће изићи дело на видело, па у то нек пресуде обе стране по срцу и души.

I.

Ренап, славни писац чувеног дела: „Живот Исуса Христа“, вели у спису свом „*La réforme intellectuelle et morale*“ ово: „*La question de l'éducation est pour les sociétés modernes une question de vie ou de mort, une question d'où dépend l'avenir.*“ (Васпитавање, изображавање је за данашња друштва питање о животу или смрти; од тог питања зависи будућност). Друштво људско је данас већином тако уређено, да обухвата скоро подједнако и мушку и женску страну као чињенице. Према томе је дан данашњи дошло женскиње у тај положај, да мор бити вична не само „женским“ пословима, него и знати и имати појма и умешности, да рекнем, у науци данашњој или још боље у разним (не велим васколиким) гранама јој. Није доста, да се женскиње затуче само у кућу, па ништа да је се не тичу друге ствари (као што не вреди опет, да се бави ли другим стварима, само не кућевним); да се задовољи разговорима о хаљинама и другим ситницама, као што се женском свету сваки час пребацује; него да пригрле — и то својски — душевно изображавање. Али има људи и данас, што ће на ово устати и рећи: „А шта ће женским те ствари!? Доста је за њих ако знаду читати, писати; ако се разумеју (али како!) у домазлуку: да добро скувају и т. д.

и т. д.“ Но таквима треба лепо рећи: „Ако мислите, да је за женске то доста; ако се држите тог уверења, да је природа њина друкчија него мушка, те стављате намерно препреку женскињу, да не може доћи до душевног развитка и напретка; знајте, да сте на кривом путу. Зар ви тим препрекама не стварате кобне прилике за своју децу? Та ко ће однеговати и васпитавати, упућивати децу?‘ За сад наглашujem овде само у кратко, доцније више: да мати влада у кући над децом, што се тиче првог¹⁾ домаћег образовања, па и после; те ако је мати скучена у тој ствари, не може се ни од деце очекивати што боље.

Други ће доћи, па ће рећи: „Само је то зло, што женске не ће, или је врло тешко говорити с њима о том.“ Особито ће добро доћи овима при обрањ такове тврдње Börne; јер вели: „Es ist schwer zu entscheiden, welches ein verdriesslicheres Geschäft sei: Die Lichter putzen oder Weiber durch Gründe belehren. Alle zwei Minuten muss die Arbeit wiederholt werden, und wird man ungeduldig, löscht man das kleine Licht gar aus.“ (Fragmente). Нешто можда имају право, што ово говоре и држе се претераног сатиричара; али неће бити све тако! Јер у чему се састоји та вештина, да се женскиње, упустивши се с нама у такве разговоре, поучи? Вештина је у том, што треба пажњу женску што умешније привести и привезати за предмет, о којем смо ради говорити; да јој одабраним начином покренемо наклоност, амбицију, сујету, да се свом сујетом баци на тај предмет — тада ће се женскиње поучити; онда ће је сујета гонити на пажњу, да схвати, научи и добро утуби све то. Јер женскиње имајући много више сујете од мушкараца брзо би савладало тешкоће и успех би се брзо постигао.²⁾ Но јест! Камо мушкараца што би умели тако отпочети разговоре са женским светом? Који су то избрани, што би били толико умешни, да полако уведу женскиње у претресање таквих питања, где ће се поучити и научити, што ће јој бити од асне и где ће допуњавати своје социјално изражавање! Јесу ли наши мушкарци такви? Да ли су за доста спремни?

¹⁾ То прво васпитање је много криво или много корисно нашем даљем развитку, као што налазимо томе потврде у овим речима: „La première éducation, donnée par une mère tendre et vertueuse, a toujours autant d'influence sur notre avenir que les qualités naturelles les plus précieuses.“ (Прво васпитање, што добијемо од нежне и врле мајке, има увек толико исто маха на нашу будућност као и одлични природни дарови (латинско: *indoles*). Тако се вели у „Jules César“ у Наполеона трећег.

²⁾ Да женскиње има више сујете од мушкараца, то се зна. Али ћу мало доцније у II. потврдити и потврдом са женске стране.

Имају ли толико прилика и времена, да се тиме позабаве? Јесу ли женске толико спремљене, да се без по муке подухвате тога пута? Покушава ли се кадгод такво што?

Посмотримо пажљивије, како стоје мушкарци.¹⁾

Наши мушкарци врло трајаво стоје са социјалним изражањем. Да узмемо на прво место омладину, што се школује (проћи ће нас воља, да питамо ко је на другом месту, кад видимо ову слику!). Ту би се истина могли потужити, да број ђака не стоји у добром и погодном одношају према броју народа овде и према другим народима; али не треба да се жестимо с тога, што нас је мало по школама, него се морамо горко потужити, што и то мало не ради како треба. Око своје специјалне струке се доста њих муче; мален део њих се поред тога труди, да добије појма и колко тољко социјалног изражања; а напореда са то обадвоје стоји јака већина такве омладине, што се небрине ни за једно ни за друго озбиљно. Овде морамо свакојако признати, да се данас у нас школује већином сиротиња са — стипендијама. Прво и прво се захтева од тих ђака, да одговоре прописима својих заклада: да успешно раде око своје струке. Друго је сиротиња без стипендија. Такви се опет наште око сруке своје што више, како би што пре дошли до стипендије; па уз то мора ова врста ђака да мучи муку на сто других начина, да се одржи у злим приликама материјалним: кад ће такав да се изражава социјално? Осим што изоштрава онај део својих чувстава, како ће лакше доћи до леба, новаца и т. д., дакле све, што не спада у круг духовне рање . . . То је једностраност. Али како је то по приликама услов за опстанак, морамо узети у обзир; ал ћемо рећи, да је то за младића велика незгода с погледом на социјално образовање његово. Незгода је, па ипак није могуће, да се поред струке своје позабавимо и другим чим, што ће нам оплеменити срца, изгладити рапаве навике, искоренити зле обичаје, растеривати различне страсти, челичити карактер. Јер поред штудија — ма како биле замашне — нађе се увек прилике, да се човек обазре и побрине мало за социјално изражавање самога себе: било то сад у одабраном приватном друштву или јавном, или читајући разне списе, што ће му пружити неге за то изражавање. Али наши мушкарци једва раде што ли морају. Требало би до душе да раде и око социјалног изражања, јо али ту им нико не стоји за вратом, као оно код штудија правила — стипендијска! . . .

¹⁾ Нека извини женски свет, што на првом месту хоћемо да се разрачунамо с мушкарци, јер тако захтева разлагање. Иначе по жантилеси увек дајемо првенство женскињу.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Воли наш мушкарац да оде у кавану, те ти проведи тамо цео дан па и ноћ; не мари, што се гуши у ваздуху преко мере загушљиву; пуно му је срце, кад може да се наслуша тамошњих „досетака“ свакојаког друштва, да потроши новац, за који се мучи (а многи се баш и не муче), а ето му није користи од тог мучења. Али је најгоре, што утуче (а то је најскупље). најлепше време, најбоље дане своје у бадавадисању, не употребљујући младост за душевно и телесно изражавање своје, за до-

бро и корист народа свог и читавог друштва човечанског.

Отуд се помаља и та сувише неуглађена слика са читавим низом појава таквих, што не диче човека у опште, а образована — боже прости грех, што га привуче до оне низе, где је разум сишао испод нивоа човекова — разума и достојанства. Не би било требе, да изречем те одвратне појаве, али може бити, да не ће коме бити јасно, што хоћу да рекнем тим. То је пијанство, картање и т. д.

(Наставиће се.)

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

ОДГОВОР НА КУЂЕЊА И КЛЕВЕТАЊА.

(„Солидност књижевног рада архимандрита Душића. Написао В. С. Д.“) (Свршетак.)

Даље прикривени писац тврди још и то, да сам учинио неколике историчке гријешке у „Оцјенама“ ондје, гдје сам, како вели, хтио да будем „оригиналан“!

Ну, да се и поред све пажње могу учинити гријешке, то не спорим. Особито, кад се расправљају тежа и заплетенија питања из историје, за коју немамо још доста пронађених извора ни грађе. А и оно што имамо, није још све критички претресено ни пречишћено.

Он вели, да моја неколика разлога, које сам истакнуо у „Оцјенама“ „нису на истини основани“! доказујући одмах за тијем, да су Калиника последице бјежаније Арсенија III. изабрали за пећскога патријарха некаква два грчка јепископа, који су с њим дошли (од куда?); јер тврди, да су с патријархом Арсенијем III. пребјегли и сви српски јепископи!? Мало ниже видјеће се, да то није баш тако. И за то ме упућује на XXII. Гласник стр. 250. да се, како вели „научим“.

Овдје би се могла zgodно навести она прича о сину и оцу, идући заједно поред својега винограда, дијете викне: „бабо, да ти кажем, што ти не знаш; ово је наш виноград.“

При свем том ја радо признајем, да се још и сада учим; и докле се год узмогнем бавити науком и књижевношћу, стараћу се, да се једнако учим. А чи су разлози „основани на истини“, прикривенога писца, или моји, то ће пресудити они стручници, који прочитају и једно и друго.

Међу тијем није без гријешака ни онај извор, на који ме упућује прикривени писац, да

се „научим“. На истом листу 250. ст. стоји и ово: „Скетиши же патријархъ збѣжавъ вздима сѧ весели православиини.“(?) С тога се ни његово тврђење, како је Калиник постао патријарх не може примити за истинито.

Ја и сада кажем, да Калиник није Грк; нити су српски јепископи, изузевши два или три, оставили своје јепархије, и пребјегли с Арсенијем III., као што то вели прикривени писац. Није доста рећи „сви су српски јепископи пребјегли с патријархом Арсенијем III.“ него ваља да их именује, и да фактима докаже, гдје су толики пребјегли српски јепископи живјели у Аустро-Угарској? Како? и гдје су помрли?

У томе извору вели се, као што горје наведох, да су „сви православни побјегли“ с патријархом у Аустро-Угарску. Кад би то била истина, онда не би имао коме бити патријарх у Пећи ни његов Грк, ни мој Србин.

И сакривени писац упућује ме на овај извор ради поправки и „науке“!

Ну, шала за шалу; и ја ћу њега упутити на XXXV. Гласник и у њему на биљешку ст. 76. коју је, како се мисли, написао својеручно патријарх Арсеније IV. у општем листу пећске патријаршије: „Калиникъ достоинъ вѣнѣи памяти, свѣтъ обловѣи Іерен скопскѣи“ и т. д., који је био пећски патријарх последице Арсенија III. По овоме, чега сам се држао у „Оцјенама“, и његовим дјелима, као пећскога патријарха више од 15 г., види се, да је био Срб, а не Грк, јер је у Скопљу онда био, као што је и сада, српски народ.

За тијем вели, да су они 8 јепископа, који су потписали молбаницу султану Мустави III., да се укине пећска патријаршија, и присједини грчкој цариградској, сви били Грци!-? Твр-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дећи, као што споменух, да су сви српски јепископи били тада прогнани са својих јепархија!!

Ко је мало дубље изучавао историју српске цркве, зна, да су до 1766. г. били српски јепископи на јепархијама у опсегу пећке патријаршије; а већина до 1776 г.

У потврду овога навешћу српке владике: херцеговачког Стефана Мркоњића (Милутиновића) родом из села Мркоњића у Попову требињском округу, који је био на својој јепархији не само 1766., него једнако до 1776. г. Умрло је у својој резиденци манастиру требињском Дужи, и ту сахрањен 1777. г.) Тога је времена дошао у Херцеговину први грчки владика Антим.²⁾

Да је у Херцеговини на јепархији био споменути српски владика и у вријеме укинућа пећке патријаршије, свједочи и једно оригинално писмо братства хиландарскога, које је писано споменутом владици у Дужи ради милостиње 1765. г.³⁾

У Сарајеву је био српски владика Висарион од 1690. до 1708. г., који је умрло у Житомишљини у Херцеговини.⁴⁾

На молбаници султану Мустафи III. за укинуће пећке патријаршије стоји потписан Серафим босански, а не Висарион. Али су и онда, као и данас, бивали у Босни по два српска архијереја. Те су једни потписали ту молбаницу, а други нијесу.

Упућује ме још и на XXII. Гласник и у њему на писмо црногорскога митрополита Саве, који је писао митрополиту московском Платону, казујући у њему, да су сви српски јепископи прогнати и остали без јепархија и т. д. И то прикривени писац узима за доказ, да су на српским јепархијама у вријеме укинућа пећке патријаршије били грчки јепископи!? То је писмо Савино писано 1776. г., дакле равно 10 год. по укинућу пећке патријаршије. А то је

¹⁾ Срп. далм. магавин за 1850. г. ст. 166.

²⁾ Срп. далм. магавин за 1848. г. ст. 169.

³⁾ Срп. далм. магавин за 1850. г. ст. 161.

⁴⁾ Гласник XXXVIII. ст. 188.

Биоград 4. септ. 1885.

најјаснији доказ, да су српски архијереји били на својим јепархијама не само у вријеме укинућа патријаршије, него и послје 10. год. А прикривени писац по својем тенденцијоном рачуну преноси то писмо на 1766. г.!! Он тијем изопачава неоспорне историчне факте, само да би мене покудио! По томе може се цијенити и оно његово насртање и измишљање „плагијата!“

У томе писму црногорскога митрополита, гдје су побројана имена српских јепархија, с којих су прогнати српски јепископи, стоје и херцеговачка и босанска. А ето наведох неоспорне факте, да су владике тијех јепархија тада били на њима и у власти.

Према овим јасним фактима, тада још нијесу били прогнати сви српски јепископи, него само поједини и то они, за које се сумњало да су били у договору с патријархом Василијем Бркићем и који су хтјели да се опет поврати пећска патријаршија. Те их је прогнао, колико зулум Ђуприлића везира, толико и фанариотска интрига на Порти. Па су они у име свијех прогнатих и непрогнатих молили црногорскога митрополита Саву, као независна, да поради у Русији за помоћ, да се поврате на своје јепархије, као и то, да се поврати и пећска патријаршија.

А што су у Савину писму споменуте и оне јепархије, с којих владике српске нијесу били прогнати, то је за то, да би писмо учинило дубљи утисак на митрополита Платона.

Па, кад се све ово упореди с онијем, на што ме упућује прикривени писац, да се „научим“, види се да он није доучио, и да је склон да другог пањка и куди! — Те није чудо, што ме таки писац напада, клевета и измишља „плагијат“! и онда, по што сам дао свој глас у одбору са државне и историчке науке Српскога ученог друштва, да се прими и штампа у Гласнику та његова расправа с поправком гријешака, које сам у њој, читајући је за реферисање, забиљежио; а неке и усмено напоменуо у тој сједници, што је било и примљено.

Н. Дучић, архимандрит.

ЛИСТА К.

ГЕТЕ И МЛАДИ ПЕСНИЦИ.*)

У Јени, у четвртак, 18. септембра 1823.

Луче у јутру, пре него што је Гете отпутовао у Вајмар, био сам тако сретан, те сам провео с њиме неко време. Говорио је врло значајно, за мене од

неизмерне вредности за сав живот мој. Сви млади песници у Немачкој, треба да знају шта је рекао, јер им може хаснити.

Почео је разговор тиме, што ме је питао, да ли

*) Из књиге: Gespräche mit Goethe in den letzten Jahren seines Lebens, von Johann Peter Eckermann.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сам овога лета спевао коју песму. Рекох му, да сам до душе коју спевао, али ипак да нисам био расположен као што треба. „Чувајте се“, рече на то, „од великог посла. Баш то је, од чега пате наши најбољи, баш они, у којих је највише дара и најбоље тежње. И ја сам patio од тога те знам, како ми је шкодило. Шта све није отишло у тартањ! Да сам написао све, што сам могао добро написати, не би доста било ни сто свезака.“

„Садашњост хоће своја права; што се песнику намеће дан на дан, биле то сад мисли или осећаји, то хоће и треба да се искаже. Мути ли нам се пак по глави какво веће дело, онда се не може ништа друго да ради, све се остале мисли занемарују, и човек за све то време напушта и удобност живота свог. Како ли треба само напрезати и употребити душевне силе, да се што велико доведе у ред и да се дотера, и колико је снаге и мирног положаја у животу нужно, да се то све ваљано, као из једног лива, изради! Нисмо ли се пак у главном латили правога, онда је изгубљен цео труд; нисмо ли пак при тако великом предмету господари и над појединим му деловима, онда ће целина местимице бити лоша, те ће нам се то и пребацивати; а из светог шта бива: у место награде и радости за толики труд и толико пожртвовање наићи ће на песника неугодно осећање и снага ће му малаксати. Латили се пак песник дан на дан само садашњости, и израђује ли оно, што му се нуди, одмах, са свежим расположењем, зацело ће онда израдити и што ваљано, и ако му који пут што и не испадне за руком, није ништа баш ни изгубио.“

„Ето Августа Кадна у Кенигсбергу, красан дар! Јесте ли му читали „Отфрида и Лизену“? Местимице је тако, да не може боље бити: стање на Балтијском приморју и све, што је с тим у свези, врло је добро. Али то су само лепа места, целина неће ником пријати. И како се није само трудио, и колико је снаге уложио у тај рад, да је чисто изнемогао! Сад је написао трагедију!“

При том се Гете насмеши и застане на тренутак. Ја прихватим и речем, да је, ако се неварам, Кадну у „Kunst und Altertum“ саветовао, да обрађује само *мале* предмете. „Да богме да сам“, одговори Гете; „али зар се ради, што ми стари кажемо? Сваки мисли, да најбоље зна, и том се приликом многи изгуби а многи лута дуго тамо-амо. Али сад није више доба, да се лута, за то смо ми стари били ту; и какве би хасне било од нашег пипања и лутања, кад бисте ви млађи људи радили то исто? Не бисмо напредовали онда никад! Нас старије су још хвалили, што смо лутали, јер не нађосмо утрвене путеве; ко пак доцније ступи у свет, од тог

се захтева више што, да не лута и да не пипа по мраку по ново, већ да се користи саветом старих и да одмах корача по добром путу. Не треба да се задовољимо тиме, што идемо корацама, који ће нас некад довести к мети; већ сваки корак треба да је мета и да важи као корак.“

„Примите те речи и гледајте, како ћете их са собом довести у склад. За вас се не бојим, али ћу вам можда помоћи, да лакше пређете преко доба, које није за ваш положај. Обрађујте за сад, као што рекох, омање ствари, али тако рећи на ште срце, што вам дан пружа, и онда ћете у главном израдити и што ваљано, и сваки дан ће вам донети по које радовање. Пошљите такво што у часописе; али немојте се никад прилагодити туђим захтевима, већ радите свагда, како сами за добро нађете.“

„Свет је тако велик и богат а живот тако разноврстан, да ћете свагда имати повода да спевате коју песму. Али то морају бити песме пригодне, које ствара прилика, т. ј. збиља, спољашњи свет мора бити повод и предмет њима. Какав особити случај постаје тек тако општи и песнички, кад га *истиник* употреби. Све моје песме такве су песме; њих је збиља побудила, потакла и у њојзи имају своју основу и своје земљиште. Не држим ништа о оним песмама, које се хватају из ваздуха.“

„Не ваља рећи, да збиља нема песничке занимљивости; јер баш у том се показује песник, што је толико уман, да и обичном предмету зна да нађе занимљиву страну. Збиља треба да да мотиве, тачке, о којима ће се говорити, праву језгру; али песничка је ствар, да изради лепу и живу целину. Ви знате Фирнштајна, т. зв. песника природе; он је спевао песму како се сади мељ, и то врло лепу. Сад сам му дао да спева занат, особито песму о ткачима, и уверен сам, да ће му испасти за руком, јер је из детињства живео међ таквим људима, предмет му је познат, те ће владати њиме. И ту баш и лежи корист тих малих ствари, што може бирати такво што, што нам је познато, и чиме можемо владати. При каквом великом песничком делу не иде то, ту се не да избећи ништа, и све се мора истинито приказати, све, што спада у целину и што се у план уплести мора. Млађи познавају пак ствари с једне стране; велико дело пак захтева многостраност, и при том се насадне.“

Рекох Гетеу, да хоћу да спевам велику песму о годишњим временима, и да уплетем радове и забаве свију сталеза. „Исти случај“, рече Гете на то; „многа вам може испасти за руком, али гдекоје не, које још нисте добро проучили. Рибара ћете можда добро описати, али ловца не. Није ли пак целина као што треба, није онда ни добра, ма како добре

биле поједине партије, и ви онда нисте израдили ништа потпуног. Израдите пак поједине партије, које знате, те ћете онда имати и што доброг.

„Особито вам саветујем, да се чувате *соиствених* великих проналазака; јер том се приликом хоће да истакне и гледиште, а то је ретко зрело у младих људи. За тим, карактери и гледишта одељују се од песника као његова својства, те му одузимају бујност и богатство за даље деловање. Па онда, колико се времена не траћи тиме, што се мора вазда измишљавати, удешавати, плести а нико нам неће то у рабош уписати, претпостављајући још, да ћемо у сваком погледу дело и довршити.

„При предмету пак, који са стране добијемо, све

је друкче и лакше. Догађаји и карактери су већ ту, и песник има само да целину оживи. При том и чува своју бујност, јер има мало да дода од свога; а не губи се толико ни времена ни снаге, јер песник има само да се труди око израде. Шта више, саветујем вам такве ствари, које су већ обрађене. Колико пута није већ Ифигенија написана, а ипак је свака друкча; јер сваки гледи и удешава ствар друкче, по свом начину.

„Све велико оставите пак за сада на страну. Доста сте тежили и доста сте се отимали, време је, да дођете и до радовања у животу а најбоље средство к том је баш обрађивање малих предмета.“

ЛИСТИЋИ.

Г Л А С Н И Ћ.

(Прослава педесетгодишњице књижевног рада Ђ. Малетића и М. Бана.) 8. септембра о. г. била је у Београду ретка светковина: прослава 50-годишњице књижевног рада редовних чланова српскога ученог друштва Ђ. Малетића и М. Бана. Светковину ту приредило је Српско учено друштво у дворани велике школе. Дворана је била искићена. На виду су висиле једна према другој слике обојице јубилара окићене лавровим венцима. У 10 сахата пре подне отворио је свечани састанак Владимир Јовановић и уз одобрење скупа изаслао је чланове ученог друштва Јована Ђорђевића и М. Вујића, да јубиларе позову у седницу. Дочекани усклицима „живили“ заузму јубилари за њих одређена места. Председник Владимир Јовановић поздравих стојећи јевгровитом беседом. После тог говора поше се на говорницу г. Св. Вуловић. У кратким потезима нацртао је књижеван рад Ђорђа Малетића, и изнео податке о животу му. Говор му је био хладан, сухопаран, одмерен. Видило се, да оно што говори, да говори тек по некој дужности, а да не потиче из пијетета према јубилару, који му је дуго времена учитељем био. Са свим друкчије, одушевљењу, завошљиво говорио је секретар ученог друштва Јован Бошковић о животу јубилара М. Бана и његовом 50-годишњем књижевном раду. То је био прави академски говор, који се одликовао топлином осећаја, а јевгровитишћу мисли и узвишеношћу назора. За тим говором, који је примљен бурним допадањем, поздравлио је ректор велике школе К. Алковић Матију Бана, као некадашњег професора лицейског, а управитељ београдске велике гимназије Ђ. Коварац Ђ. Малетића, као некадашњег професора и директора велике гимназије београдске. На те све поздраве одговорио је најпре Ђ. Малетић у лепој беседи, захваљујући се речима, пуним топлих осећаја, на почасти, која му се указала. Био је тронут, па је и друге дирнуо и све им на очи натерао. Иза њега захватио се Матија Бан на лепој светковини, која се тако сјајно приредила у почасти њему и другу му свечарству. Говор му је био вештачки удешен и ораторским фигурама искићен, те је учинио велика утиска на слушаоце. За тим је завршена у 2 сахата светковина у великој школи и настављена је други дан 9. септембра у

3 сахата после подне на „Бановцу“, бановом летњиковцу близу Београда. Пут до тих банових дворова био је искићен народним тробојним заставама. Гости су дочекивани пуцањем пранија и свирком. Светковина је отворена говором кмета, који је у име општине жарковачке, камо спада и летњиковац банов, поздравлио простим речима али онако од срца слављеника и у име општине предао му лепо израђене гусле јаворове окићене венцем лавровим. За тим су згодним и заиста лепим говорима, пуних полета и лепих мисли поздравили јубиларе: Адолфо Вебер, у име „Југословенске академије знаности и уметности“ у Загребу, Јосиф Кнајвал, владин повереник за народно позориште у Загребу, у име „земаљског казалишта“; А. Хаџић, у име „Матице Српске“ и „Српског народног позоришта“ у Новоме Саду; Савка Суботићка у име Српкиња с оне стране Саве и још неки други. Оба јубилара била су тим говорима дирнута до суза и на сваки поздрав одговорили су лепим отповравама. Иза тога прочитао је секретар ученог друштва Јован Бошковић силне писмене и телеграфске поздраве, који су стигли са различитих страна. Први део светковине завршио је Милош Цветић глумац, који је од своје добре воље лепо декламовао песму Ђ. Малетића: „Сватове.“ После тога био је банкет, на коме је било до 300 особа. На банкету су изговорене многе лепе здравице, од којих се нарочито одликовала здравица Јована Ристића, који је са вишег, државничко гледишта развио потребу мудре заједнице између Срба и Хрвата, и у то име напио лепој слови та два братака племена. За време банкета певало је београдско певачко друштво све лепших од лепших песама, а свирао је свирачки збор позоришни. Песма, свирка и здравице произвеле су нијеве весеље, тако, да је та светковина трајала до после по ноћи. После банкета млађи свет скочио је на ноге лагане, па је играо на изменце коло и друге народне игре. Свак ти је то био добре воље и отишао је кући весео и задовољан, носећи собом најлепше успомене са те заиста лепе и ретке светковине у нас.

Цвет српске београдске интелигенције, све, што је знаменито по роду, по стању и положају своје у Београду, било је наступљено на тој светковини, па је у толико више падало у очи, што управа кр. српског народног позоришта

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

није наша ва вредно нити да приреди свечану представу у почаст јубиларима, који су тако много радили за поворште, нити је изаслала кога, да је ваступа на тој светковини. Такав поступак према људима књижевницима, који имају својих великих заслуга за поворште, осуђује сам себе. Тим начином не задобијају се већ се одбијају поворшни пијци од поворшита, које је у првом реду позвано, да се бар у свечаним приликама сети људи, који су некад поворшиту на челу стојали и за напредак и усавршење му много и дуго радили!

(Пренос костију Љубинских у Бокву.) У понедељак дне 16 септембра о. г. ископане су кости Стјепана М. Љубише на св. Марковском гробљу и одмах пренесене на јужну жељезницу и отправљене пут Трста. При ископавању беху присутни преч. г. прото Ручовић пашеног покојнога Љубише и г. Рачета начелник града Будве као изасланици далматинског одбора за пренос. Осим тога се нашло и око десетине српских ђака, који одадоше последњи пошту покојнику Мртвачки сандук, ма да бејаше од метала, био је сав стињен, заклопац сасвим улубљен. Мора да је туђинска земља веома тешка! Леш бијаше усљед притиска земље и попуштања заклопаца сав распињен, но у осталом добро одржан. Цело тело је било увијено у хаљине, које су целе биле, само се је лубања гола видела. Чудно је било, да је велено лишће, што га положише у сандук при погребу, још било свеже и велено накова 7. година дочим на лубањи не бејаше ни трага некадањег живота.

У Далмацији спремају велике припреме за дочек. Ми можемо само рећи: Лакша ти у постојбини црна земља била, но што је ова туђинска.

и.

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ.

— Димаова глума „Дениса,“ која је свуд с најбољим успехом приказана, преведена је и на српски. Превод је од гђе Бетике Јовановићке Батута.

— Сахер-Масохов међу народни месечни часопис „Auf der Höhe“, који је доносио производе из српског и хрватског пера, спојиће се с Линдауовим часописом „Nord und Süd“.

— Удовица Рихарда Вагнера хоће да изда изреке свога покојног мужа о музици и о музичарима.

— Мавро Јокаји ради на новом роману „Две главе од камена“ Радња се збива у Далмацији а славни писац путоваће у Дубровник, да проучи сав материјал.

— Књига Борђа Малетића „Грађа за историју српског

народног поворшита у Београду од г. 1835—1876“ има 1060 страна. Колико би страна морала имати права историја тог поворшита?

БИБЛИЈОГРАФИЈА.

На овоме месту огласићемо сваку српску, хрватску и словенску књигу, која стигне уредништву на књижевни приказ. Оцене доносићемо о онима, које иду у круг нашега рада а пре свега о оригиналима.

*

Разбрига. Књига за оне, који пате од невоље и т. д. Покупио К. К. Панчево 1886. Наклада Браће Јовановића 1886. Цена 50 нов.

Отмен свет. Упутство како треба да се влада отмен свет у друштву. Друго умножено издање. Панчево, 1886. Накладом књижаре Браће Јовановића. Цена 80 нов.

Парница Лазе Нанчића ва чланак „Омладин“ од С—Д—НА. У Вршци 1885. Цена 15 нов. Наручбине се шаљу г. Ивану Ј. Иванућу у Вршац.

Четири temeljne vrsti računa sa jestnimi i niečnimi, cielimi i slomljenimi obćimi brojevi Novim načinom predoduje Dr. Franjo Divić, kr. profesor. Sa 20 slika. U Zagrebu 1885. Цена 70 нов. Добити се може у писца у Винковцима и у загребачким књижарама.

Збирка народних песама за школску младеж обојега пола. Пето издање. Панчево 1885. Накладом књижаре Браће Јовановића. Цена 10 нов.

Народна библиотека Браће Јовановића. Изашла је свеска 144. Мазена. Историјски роман Тадије Вен Булгарина превод с рускога. IV. — 16 н. (35 пара.) Добија се у свима књижарама. — Претплата на 24 свеске ф. 3:00 (7 дин) а поједина 18 н. (40 пара) и онда шаљемо ми о нашем трошку сваку свеску уредно. — Илази сваких 14 дана 1 св. — Новац молимо у напред с пошт. упутницом.

Литургија или Наука о богослужењу свете православне цркве за школску младеж израдио Никола Гр Живковић. Свештеник и професор на кр. вел. реалној гимназији у Раковцу. — У Загребу штампарија Карла Албрехта 1885.

Јавни зборови Србомађедонаца и Старосрба држани у Београду, Нишу и Врању у фебруару и марту 1885. год Као и састанак београдских великошколаца од 10. марта 1885. год. О бугарским тежњама на Мађедонију. — У Београду штампарија напредне странке 1885.

Са данашњим бројем излази трећа четврт. Молимо, да се обнови претплата. Претплата је за последњу четврт 1 ф. 25 новч. — Новци се шаљу администрацији „Стражилова“.

САДРЖАЈ: У болијести. Песма од Т. — Први пољубац. Приповетка М. Ј. Илија. — Лепа посета. (Герлерт). Од Вл. М. Јовановића — Наши сељани. Поворшна игра из народнога живота у три радње. Написао Мита Поповић. — Сlike из новије италијанске књижевности. IV. Написао Марко Цар. — Млеко као храна. Од М. Петровића. — Васпитање и изражавање наше омладине. Написао Лаза Секулић правник. — Књижевност: Одговор на кућења и клеветања. Написао Н. Дучић, архимандрит. — Листак: Гете и млади песници. — Листићи: Гласник. — Књижевне новости. — Библијографија.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 ф. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 новч. на по године, 1 ф. 25 новч. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА У Н. САДУ.

WWW.UNILIB
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА